

Curriculum.nu straks

De wettelijke doelen waar alle scholen aan moeten voldoen vormen de formele basis voor het vakwerkplan. Op dit moment zijn dat de kerndoelen en eindtermen, maar daar wordt aan gewerkt binnen Curriculum.nu. Hoe is het daarmee en waar gaat dat straks toe leiden?

TEKST BEREND BROUWER

De aanleiding

Wat was ook alweer de aanleiding voor Curriculum.nu? Het begon met #onsonderwijs2032, gestart op het idee dat we het in Nederland bepaald niet eens zijn over de doelen van het onderwijs als geheel. Dat leidde tot de opdracht aan Curriculum.nu, om voor negen leergebieden een visie, grote opdrachten en bouwstenen voor een herzien landelijk curriculum (lees: kerndoelen en eindtermen) te ontwikkelen opdat:

- de overladenheid van het schoolcurriculum afneemt
- de samenhang van wat leerlingen op school leren toeneemt
- duidelijker wordt wat voor scholen de verplichte kern van kennis en vaardigheden is die ze de leerlingen moeten aanbieden en wat een keuze
- een betere balans tussen de hoofddoelen van het onderwijs: kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming ontstaat
- er een doorlopende leerlijn ontstaat voor leerlingen, zonder lastige overgangen tussen onderbouw en bovenbouw PO, tussen PO en VO, tussen onderbouw en bovenbouw VO en tussen VO en vervolgonderwijs

Allemaal geen doelen die direct te maken hadden met misstanden binnen het vak bewegingsonderwijs (of het leergebied bewegen en sport, zoals het thans binnen Curriculum.nu wordt genoemd). Maar wel zaken die je ook op dat leergebied kunt toepassen en vragen: hoe kan het beter?

Het resultaat

Als dit blad bij jou op de deurmat valt, heeft Curriculum.nu zijn eindresultaten gepresenteerd aan de Minister, geeft de Minister dat met een advies wat ermee te doen door aan

de Tweede Kamer en gaat de Tweede Kamer nadenken over welk vervolg zij eraan wil geven. Op het moment van schrijven van dit verhaal legt het ontwikkelteam Beweg en Sport de laatste hand aan haar werk. Maar met een grote mate van zekerheid kunnen we zeggen dat de opbrengsten van Curriculum.nu voor Beweg en Sport er vrijwel als volgt uitzien (figuur 1):

Als dit blad bij jou op de deurmat valt, heeft Curriculum.nu zijn eindresultaten gepresenteerd aan de Minister

Op <http://curriculum.nu> kun je de opbrengsten bekijken. Daar staat ook de visie van het ontwikkelteam op het leergebied en staan de grote opdrachten en de bouwstenen uitgebreider beschreven.

Behalve dat er specifieke opbrengsten per leergebied zijn was er in het proces van Curriculum.nu ook veel aandacht voor samenhang tussen de leergebieden. Die samenhang werd gezocht op drie punten:

Brede vaardigheden, samenhang en globale thema's

Elk leergebied besteedt op een of andere manier aandacht aan de ontwikkeling van brede of algemene vaardigheden. Per bouwsteen is aangegeven welke brede vaardigheden van belang zijn, te kiezen uit *manieren van denken en handelen, manieren van jezelf kennen en manieren van omgaan met anderen* (zie figuur 2):

- *Brede vaardigheden*

Elk leergebied besteedt op een of andere manier aandacht aan de ontwikkeling van brede of algemene vaardigheden. Per bouwsteen is aangegeven welke brede vaardigheden van belang zijn, te kiezen uit *manieren van denken en handelen, manieren van jezelf kennen en manieren van omgaan met anderen* (zie figuur 2):

Bewegen & Sport		
Overzicht van grote opdrachten en de bouwstenen die daarvan afgeleid zijn		
	Primair onderwijs	Onderbouw VO
1. Een gevarieerd beweegaanbod / 2. Beter leren bewegen / 8. Bewegen op eigen niveau		
Leren bewegen	Leerlingen leren binnen hun eigen mogelijkheden beter deelnemen aan veel nieuwe én bekende activiteiten rond beweeguitdagingen die afgeleid zijn van de actuele beweegcultuur.	Leerlingen leren beweegactiviteiten die steeds meer herkenbaar verwijzen naar de actuele beweegcultuur. Het aanbod sluit zoveel mogelijk aan bij de motivatie van de leerlingen.
3. Actieve en gezonde leefstijl / 8. Bewegen op eigen niveau		
Gezond bewegen	Leerlingen leren een positieve attitude t.a.v. gezond en veilig bewegen. Ze ervaren beweegactiviteiten met verschillende inspanningsniveaus en betrekken dat op zichzelf.	Leerlingen leren hun eigen mogelijkheden kennen, keuzes maken en doelen stellen ten aanzien van een actieve leefstijl. Ze leren de relatie aan te geven tussen beweegsituaties en gezondheid.
4. Bewegidentiteit / 8. Bewegen op eigen niveau		
Bewegen betekenis geven	Leerlingen ontwikkelen hun bewegidentiteit eerst vooral onbewust door te doen. Later wordt dat bewuster en neemt de invloed van anderen en van bewegen in verschillende contexten toe.	Leerlingen verkennen hun eigen beweegmotieven en voorkeuren door deel te nemen aan bewegen in diverse contexten. Afhankelijkheid van groepsnormen speelt daarbij een grote rol.
5. Taken en rollen in beweegsituaties / 8. Bewegen op eigen niveau		
Bewegen regelen	Leerlingen leren de aangeboden beweegactiviteiten met aangereikte regels en afspraken zelfstandig op gang brengen, houden en afronden. Zij verkennen daarbij het functioneren in meerdere rollen.	De leerlingen leren complexere beweegactiviteiten zelfstandig op gang te brengen, te houden en af te ronden. Zij hebben zelf meer invloed op regels en afspraken en de taken en rollen worden complexer.
6. Samenwerken in beweegsituaties / 8. Bewegen op eigen niveau		
Samen bewegen	Leerlingen worden zich bewust van hun eigen rol en gedrag en dat van anderen in beweegsituaties. Zij leren hun eigen (on)mogelijkheden en die van anderen accepteren en daarmee om te gaan.	Leerlingen leren beter omgaan met anderen in beweegsituaties. Die worden steeds complexer omdat de verschillen tussen deelnemers toenemen en ze zich meer richten op met en tegen elkaar.
7. Bewegen en sport binnen en buiten de school / 8. Bewegen op eigen niveau		
Beweegcontexten verbinden	Leerlingen leren over activiteiten die op straat, pleinen en speelveldjes worden gedaan of van sport zijn afgeleid. De beweegactiviteiten in deze contexten kennen hun eigen doel en regels.	Leerlingen leren de verschillen in doel, regels en afspraken en deelnamemotieven tussen beweegactiviteiten in allerlei contexten kennen.

▲
 Figuur 1: overzicht opbrengsten Curriculum.nu voor het leergebied Bewegen & Sport

- *Samenhang met andere leergebieden:*
 Soms kan duidelijk worden aangewezen dat meerdere leergebieden aandacht besteden aan eenzelfde onderwerp. Waar dat kon is in de bouwstenen aangewezen wanneer dat zo is. Voor het leergebied Bewegen & Sport ging dat vooral over de thema's identiteit en gezondheid, waar het gaat om de relatie tussen deelnemen aan bewegen en gezondheid. In de leergebieden Burgerschap en mens & maatschappij wordt ook gesproken over identiteit. De leergebieden Mens & Natuur, Mens & Maatschappij en Burgerschap besteden ook aandacht aan het thema gezondheid. Alleen gaan men dan in op andere aspecten van die thema's.
- *Globale thema's:*
 Er is gedurende het proces een analyse gemaakt van actuele wereldwijd relevante thema's die een duidelijker plek verdienen in het curriculum. Aan elk leergebied is gevraagd om aan te geven hoe zij aan die globale thema's een bijdrage leveren. Die vier thema's zijn: duurzaamheid, gezondheid,

globalisering en technologie. Ook hier geldt dat voor elk leergebied de aandacht voor deze thema's niet even duidelijk of expliciet is.

Hoe gaat het nu verder?

De beslissing over het vervolg moet nog plaatsvinden. Binnen Curriculum.nu was de constructie duidelijk: een team docenten 'in the lead', aangestuurd en ondersteund door het Bureau Curriculum.nu en inhoudelijk begeleid door SLO. Het ontwikkelteam haalde

Er is gedurende het proces een analyse gemaakt van actuele wereldwijd relevantethema's die een duidelijker plek verdienen in het curriculum.

na elke sessie feedback op van zoveel mogelijk experts, zowel uit de onderwijspraktijk als uit opleiding, wetenschap en maatschappelijk middenveld. De verwachting is dat al die partijen betrokken zullen blijven,

zij het in een iets andere verhouding. Er zal vermoedelijk weer een ontwikkelteam komen, alleen dan van een gemengde samenstelling. Docenten, opleiders, wetenschappers, vakvereniging, leerplanontwikkelaars, wellicht schoolleiders, leerlingen, ouders. Hoe precies moet nog bepaald worden. Ook nu zal intensief feedback gevraagd worden aan een zo breed mogelijke groep belanghebbenden. En dat is uiteindelijk iedereen in Nederland. En er zullen veel scholen betrokken worden bij het proces om te toetsen hoe de ontwikkelde doelen in de praktijk kunnen doorwerken. De verwachting is dat er ontwikkelteams komen voor dezelfde leergebieden als in Curriculum.nu en dat de opbrengsten daarvan leidend zullen zijn voor het vervolg.

Wat gaan deze nieuwe ontwikkelteams opleveren? Nieuwe kerndoelen en eindtermen. Maar in welk opzicht nieuw? De huidige kerndoelen zijn als stoplichten voor fietsers in Amsterdam. Je kunt er naar kijken omdat ze vermoedelijk iets belangrijks aanduiden waar je rekening mee moet houden, maar je hoeft je er niet perse iets van aan te trekken. Want je weet dat er niet of nauwelijks gehandhaafd wordt, zeker voor Bewegen en sport. Dat zou -als je iets meer richting wilt geven aan het onderwijs- anders moeten. Maar wat dat precies gaat betekenen moet nog uitkristalliseren. Een relevante vraag lijkt mij: "Waar hebben scholen of docenten behoefte aan om wat meer sturing te krijgen voor hun onderwijsprogramma, zonder dat ze beperkt worden in hun vrijheid om hun eigen expertise in te zetten om zo goed mogelijk bij hun leerlingen passend onderwijs te geven?" En het is maar de vraag of nieuwe kerndoelen daartoe de beste oplossing bieden. Ze zijn een belangrijke en noodzakelijke voorwaarde, maar er kan best veel meer nodig zijn om scholen te helpen het beste onderwijs te geven dat ze kunnen. Veel hangt daarom af van wat er na de volgende fase mogelijk is aan ondersteuning en stimulering bij de implementatie van de nieuwe kerndoelen en eindtermen. Dan praten we wel over de periode vanaf 2022.

Gevolgen voor het vakwerkplan

Er zitten talloze interessante en vernieuwende invalshoeken in de opbrengsten van het ontwikkelteam Bewegen en Sport van Curriculum.nu om je vakwerkplan te verbeteren. Bijvoorbeeld:

- Je kunt samen het visiedocument en de grote opdrachten bespreken, of daar nieuwe invalshoeken in zitten waar je tot nu toe nog niet veel mee gedaan hebt.
- Je kunt de bouwstenen samen doornemen om te kijken in hoeverre jullie vakwerkplan daarmee al in lijn is.

▲ *Figuur 2: Model brede vaardigheden Curriculum.nu*

- Kan elk kind echt op eigen niveau deelnemen?
- Is er een goede aansluiting van het primair naar het voortgezet onderwijs, spreken jullie elkaar regelmatig?
- Zijn de beweegactiviteiten die jullie aanbieden een goede afspiegeling van de actuele beweegcultuur waar de leerlingen mee te maken kunnen krijgen?
- Zitten alle leerlijnen ook voor de leerlingen duidelijk in het programma?
- Leggen jullie in het programma de link tussen wat de leerlingen op school aangeboden krijgen en de wijze waarop dat buitenschools of in het keuzeprogramma op school vorm krijgt, wat de overeenkomsten en verschillen zijn?
- Datgene dat binnen Curriculum.nu is ontwikkeld is bedoeld voor de voor alle leerlingen (naar eigen mogelijkheden gedifferentieerde) verplichte kern van het programma Bewegen en Sport op school. Halen jullie dat?
- En wat doen jullie aan schooleigen keuzonderdelen? Sluit dat op elkaar aan?

Je kunt wachten tot er nieuwe stoplichten zijn geplaatst, maar ik zou zeggen: aan de slag!

Berend Brouwer is leerplanontwikkelaar bij de SLO en adviseert het ontwikkelteam Bewegen en Sport binnen Curriculum.nu

Contact
b.brouwer@slo.nl

Kernwoorden
curriculum, vakwerkplan, legitimeren